



Flora Valentina, una joia

Cèsar Blanché

BioC-GReB, Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona, Av. Joan XXIII s/n, 08028 Barcelona. cesarblanche@ub.edu

Publicat *on-line*: 1 de juliol de 2011

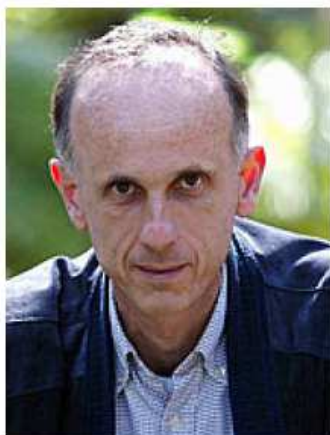
Fa uns dies donàvem a conèixer la publicació del primer volum (2011) de *Flora Valentina*, la nova flora del País Valencià, dirigida per Gonzalo Mateo, Benito Crespo i Emili Laguna ([Notícia BioC 27/6/2011](#)). Ara tenim ocasió d'oferir una recensió i una opinió més detallades sobre aquesta excel·lent obra.

Mateo, G., M.B. Crespo & E. Laguna (2011). *Flora Valentina*, vol. I. Fundació de la Comunitat Valenciana per al Medi Ambient, València.

EXAMEN DEL VOLUM 1

Capítols introductoris

En l'apartat de crèdits, l'obra reconeix el suport dels diversos investigadors que han revisat grups taxonòmics, documentat referències territorials i també dels autors de les fotografies que són un dels actius més destacats de *Flora Valentina*. Malgrat tot, el pes fonamental de l'obra recau sobre Gonzalo Mateo, Professor Titular de la UV, Manuel B. Crespo, Catedràtic de la UA i Emili Laguna, coordinador de programes d'investigació del CIEF i Cap de Secció de Protecció de Recursos Naturals de la Generalitat Valenciana.



D'esquerra a dreta: Gonzalo Mateo, Manuel B. Crespo i Emili Laguna (Fotografies: [Flora Iberica](#))

El primer volum s'inicia amb un capítol sobre Història de la Botànica valenciana, on partint de l'orgull de pertinença a la continuïtat d'homes com Joan Plaça, Antoni J. Cavanilles o Carlos Pau o pouant en les innombrables campanyes de recol·lecció d'autors estrangers, es perfila una escola de botànics valencians actuals de talent, que han dirigit nombroses tesis doctorals des dels anys 90 i que són capaços d'abordar una obra d'aquestes característiques, madura i moderna. El coneixement de la flora del País Valencià (que apareix sovint com a aportacions, dels mateixos autors, als volums publicats de la *Flora dels Països Catalans* d'O. de Bolòs i J. Vigo) ha adquirit un nivell de detall i un volum de dades que justifiquen aquesta nova edició. Els antecedents constituïts per la pròpia *Flora dels Països Catalans* i *Flora Iberica* han permès un punt de partida molt sòlid, que ha estat complementat amb les dades acumulades pel Banc de Dades de Biodiversitat valencià, les recol·leccions històriques i, sobretot dels darrers 30 anys, dipositades als herbaris valencians ; sobre aquest fons, la visió moderna dels autors dels tàxons (microespècies) i l'aplicació, per primera vegada a la flora dels Països Catalans, dels nous sistemes de classificació derivats dels avenços recents de la sistemàtica molecular, fan d'aquesta obra una flora rabiosament moderna, atractiva tant per als professionals com per als afeccionats.

Després d'una delicada i precisa descripció del territori estudiat, el volum tracta els aspectes geobotànics i l'esquema del paisatge vegetal valencià. Tant la tipologia sintaxonòmica (presentada en una síntesi extensa) com l'organització de sectors corològics segueixen els esquemes de l'escola de S. Rivas Martínez, de manera que aporten una visió matisadament diferent de la que estableix la *Flora dels Països Catalans* que, en qualsevol cas, es veu complementada i actualitzada.

L'obra segueix amb les claus dicotòmiques, on es detecta un esforç de simplificació (fins on és possible sense perdre el rigor científic) del lèxic descriptiu i de clarificació de les opcions de cada punt de la clau, amb una voluntat deliberada d'arribar a un públic no estrictament professional (afeccionats, estudiants i usuaris en general de la biodiversitat). Les claus generals donen pas a les de cadascun dels grans grups (Pteridòfits, Gimnospermes, Dicotiledònies i Monocotiledònies) i, dins de cada família, a les claus de gènere i fins a espècie.

El contingut florístic

La segona part del volum I de *Flora Valentina* consta de la part descriptiva de les famílies que s'hi inclouen (fins a les basel·làcies) i, a cada gènere, els autors han optat per una descripció una mica més extensa d'una de les espècies (una mena de « cap de sèrie »), seguida de referències més breus a les diferències diagnòstiques de la resta de tàxons infragenèrics del catàleg.

De la informació que consta a cada espècie voldria destacar primerament les il·lustracions. Diverses imatges fotogràfiques de gran qualitat són part indestriable del text de cada tàxon i permeten interpretar amb precisió alguns dels caràcters morfològics esmentats a la descripció, en particular algunes fotografies al natural i les imatges obtingudes en escannar mostres en fresc: en aquest sentit, de vegades, la tecnologia ajuda de debò!

Així, per a les espècies més comunes i per a les d'àrea meridional, aquesta obra serà un perfecte complement a la *Flora dels Països Catalans*, que en aquest aspecte presentava algunes limitacions. Cada tàxon és acompanyat també per un mapa de distribució al País Valencià, amb dades dels autors i del Banc de Dades de Biodiversitat valencià ([BDBD](#)) que ara ja inclou més d'un milió de citacions de més de 18.000 espècies.

Per a cada espècie s'indiquen la nomenclatura, la morfologia, el nombre cromosòmic, l'ecologia, la distribució i l'abundància, així com dades etnobotàniques, a més dels noms en valencià i en castellà. El pla de l'obra preveu un total de cinc volums, que inclouran uns 3200 tàxons (el total catalogat per al País Valencià en l'actualitat és de 3.350 espècies i subespècies) fonamentalment silvestres, però també les espècies introduïdes d'antic i amb presència documentada més o menys estable, les cultivades principals, etc. Per les famílies presentades, al primer volum ja s'aprecia l'adscripció al sistema taxonòmic modern ; algunes famílies (com ara les escrofulariàcies) són tota una declaració d'intencions: els propis límits de la família, la circumscripció dels tàxons específics i infraespecífics i l'actualització nomenclatural i taxonòmica són una bona indicació que caldrà estar atents a l'aparició de nous volums per posar al dia l'edifici taxonòmic de la nostra flora.

1.11.2. **ANOGRAMMA** Link (1 esp.)

Esporòfits tènues, que tenen una vida anual per excepció. Fulles heteromorfes, disposant d'unes exteriors, més curtes, de tendència estèril i altres interiors, més allargades, sempre fèrtils. Esporangis en sorus allargats, sobre la superfície del revés, sense indusi ni pseudoindusi.



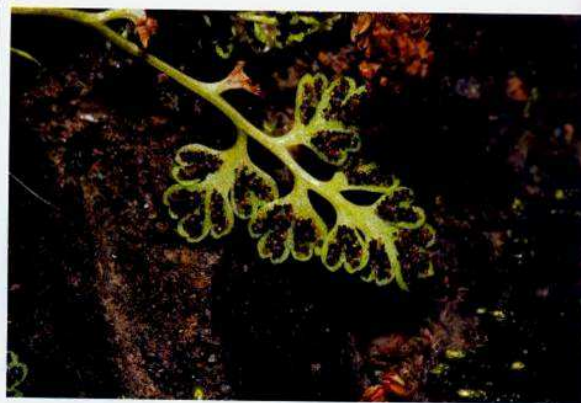
1. **Anogramma leptophylla** (L.) Link, Fil. Sp.: 137 (1841)

= *Polypodium leptophyllum* L., Sp. Pl.: 1092 (1753) [basíon.]; = *Gymnogramma leptophylla* (L.) Desv. in Ges. Naturf. Freunde Berlin Mag. 5: 305 (1811).

Herba anual xicoteta i tènue (teròfit escapós), que sol brotar des de mitjans o finals de l'hivern, donant fulles menudes, 3-20 cm, de les que les més exteriors són més curtes, de lòbuls més amples i resulten estèrils o de baixa fertilitat, mentre que les interiors són més llargues, de lòbuls més estrets i es cobrixen d'abundants esporangis. El limbe apareix 2-3 vegades dividit en segments irregularment arrodonits, tendint els estèrils a ser més bé flagel·lats. Els sorus són primerament allargats, situats en àrees mitjanes del revés, desproveïts d'indusi, encara que al madurar poden cobrir tota la seua superfície. $2n = 58$.

Habita en medis rocosos i pedregosos silícis o húmics descarbonatats, o bé talussos ombrívols amb abundant humitat hivernal, amb preferència per les àrees de baixa altitud. Al. *Selaginello denticulate-Anogrammion leptophyllae*.

Es distribuïx bé per la regió mediterrània i arxipèlags macaronèsics, però com a extrem d'irradiació des d'altres àrees més meridionals, tropicals i subtropicals, on podria haver-se originat. Cs, V i A. Veiem un nucli principal en els afloraments de gres de les serres d'Espadà i Calderona, més un altre menor en àrees descarbonatades de les serres meridionals de la Safor i la Marina Alta. II-VI. R.



198 _ FLORA VALENTINA

Pàgina de *Flora Valentina* dedicada a *Anogramma leptophylla*

Finalment, cal dir que la *Flora Valentina* ha estat editada en dues versions, castellana i valenciana. No és un detall menor l'esforç per assegurar l'edició en la nostra llengua en uns moments difícils per a la supervivència de l'expressió culta de l'idioma del País Valencià, que volem subratllar i valorar especialment. Aquest primer volum està cridat a esdevenir una peça clau en el coneixement de la biodiversitat vegetal del país per als professionals però especialment per a estudiosos de la natura, estudiants i gestors del patrimoni natural i, per tant, és també una eina fonamental en conservació de flora, sense oblidar que l'actualització sobre la taxonomia i florística del País Valencià de *Flora Valentina* té un impacte notori en l'estudi de la flora europea i mediterrània.

Atès que una bona part del primer volum es dedica als aspectes introductoris, l'espai corresponent a la part descriptiva i taxonòmica es fa curt (pteridòfits, gimnospermes i angiospermes, I, dicotiledònies, d'acantàcies a basel·làcies) i el lector de seguida desitja veure més famílies: no caldrà tenir gaire paciència, l'aparició del segon volum s'anuncia per a finals d'aquest mateix 2011! La nostra enhorabona als autors i col·laboradors!



Coberta de l'edició en valencià de *Flora Valentina*

DADES BIBLIOGRÀFIQUES

Pla d'edició

Volum I: Introducció i Claus generals. Pteridòfits. Gimnospermes. Angiospermes, I (Dicotiledònies, d'acantàcies a basel·làcies)

Volum II: Angiospermes, II (de berberidàcies a crassulàcies)

Volum III: Angiospermes, III (de convolvulàcies a fabàcies)

Volum IV: Angiospermes, IV (de fagàcies a zigofil·làcies)

Volum V: Angiospermes, V (Monocotiledònies). Índex general de l'obra.

Volums publicats

Acaba de publicar-se el Volum I (2011) i en l'actualitat ja s'està preparant l'edició del Volum II que es preveu per a finals d'enguany mateix.

Dades bibliogràfiques i obtenció de l'obra

Mateo, G., M.B. Crespo & E. Laguna (2011). *Flora Valentina*, vol. I. Fundació de la Comunitat Valenciana per al Medi Ambient, València.

Edició en valencià: ISBN 978-84-482-5525-1 (ISBN obra completa: 978-84-482-5524-4)

Pot obtenir-se a les Llibreries de la Generalitat (LliG: llig@gva.es, tel. 963 926 080), que s'encarrega de la venda i distribució de l'obra o bé a través de les llibreries habituals, facilitant el núm. d'ISBN

PVP: 50 €

Editat per: E. Aguilar & J. López-Pujol

Citació recomanada: Blanché, C. 2011. *E-Opinió núm. 24: Flora Valentina, una joia*. Portal de Biologia de la Conservació de plantes. Laboratori de Botànica, Facultat de Farmàcia, Universitat de Barcelona. URI: <http://hdl.handle.net/2445/23902>

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/)

